

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528) www.economy.nayka.com.ua | № 5, 2019 | 30.05.2019 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.5.68](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.5.68)

УДК 338.4

О. О. Шеремет,
к. е. н., доцент, директор Навчально-наукового інституту економіки і управління
Національного університету харчових технологій
ORCID: 0000-0001-6678-335X

ВПРОВАДЖЕННЯ ПЛАТФОРМИ ФОРСАЙТ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ РИНКОВИХ СТРАТЕГІЙ У ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ

O. Sheremet
*Ph.D in Economics, Associate Professor, Director of the Educational and Scientific Institute of
Economics and Management of the National University of Food Technologies*

IMPLEMENTATION OF THE FORESIGHT PLATFORM IN THE PROVISION AND EXECUTION OF MARKET STRATEGIES IN THE FOOD INDUSTRY

У статті досліджено платформу форсайту як управлінський інструмент, який моделює стратегічні пріоритети розвитку визначеної соціально-економічної системи у внутрішньому та зовнішньому макросередовищі. Визначено основні інструменти платформи форсайта, які застосовуються при забезпеченні та реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості. Визначено, що основною метою платформи форсайт є цілеспрямована адаптивна підтримка системи забезпечення та реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості з урахуванням пріоритетних стратегічних рішень за допомогою розробки альтернативних сценаріїв галузевого розвитку, у яких будь-який варіант майбутнього залежить від рішень, які приймаються в сучасних умовах. Наведено основні причини застосування платформи форсайту у харчовій промисловості. Подано концептуальну модель застосування платформи форсайт у забезпеченні та реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості. Обґрунтовано, що платформа форсайт забезпечить реалізацію ринкових стратегій у харчовій промисловості з орієнтацією на інноваційно-інвестиційний розвиток, який характеризується результативними, конкурентоспроможними та ефективними властивостями.

The article explores the foresight platform as a management tool that models the strategic priorities for the development of a defined socio-economic system in the internal and external macro-environment. The basic tools of the foresight platform are identified, which are used in providing and implementing market strategies in the food industry. It is determined that the main purpose of the foresight platform is purposeful adaptive support to the system of providing and implementing market strategies in the food industry, taking into account priority strategic decisions through the development of alternative sectoral development scenarios, in which any variant of the future depends on the decisions made in the current conditions. The foresight predicts the future of a determined socio-economic system and incorporates aspects of the

interaction and consideration of different opinions of expert-researchers of particular key stakeholder groups with taking into account their strategic priorities. The foresight platform is a conceptual philosophy that focuses on the system-modulated development and implementation of a strategic structured modernization of the industrial and management processes through the transparent dialogue between the stakeholders. It is a strategic tool for intensifying the communication dialogue in the food industry between the individual stakeholders (economic entities, innovators, investors, contractors, controlling institutions, etc.). In the conditions of today the foresight platform is a responsible for the organizational and functional support of democratization of the process of social, economic and environmental sectoral regulation and management. The main reasons for using the foresight platform in the food industry are outlined. The conceptual model of the application of the foresight platform in providing and implementing market strategies in the food industry is presented. It is substantiated that the foresight platform will provide the implementation of market strategies in the food industry with the focus on innovation and investment development, which is characterized by effective, competitive and efficient properties.

Ключові слова: ринкові стратегії; харчова промисловість; платформа форсайт; конкурентні переваги.

Keywords: market strategies; food industry; foresight platform; competitive advantages.

Постановка проблеми. Швидкість змін у національному макроекономічному середовищі, з якою стикаються суб'єкти харчової промисловості в останні п'ять років неухильно зростає. Базовими причинами такої прогресивної динаміки є зниження вхідних бар'єрів на ряді ринків, які пов'язані з галузевою продукцією, радикальна та міжрегіональна зміна кордонів між галузевими ринками, значна часта появи нових інноваційних технологій, зміна споживчої поведінки, скорочення тривалості життєвих циклів харчових продуктів і агресивні дії внутрішніх та зовнішніх конкурентів. Тому, у визначених умовах, тактичні переваги суб'єкта харчової промисловості у ринковому середовищі можуть носити тільки тимчасовий характер.

Найважливішою частиною управління в харчовій промисловості, у сучасних трансформаційних умовах, є розробка, інструментальна підтримка та стимулювання розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності суб'єктів галузі. Для цього повинні розроблятися та впроваджуватися галузеві програми інноваційно-інвестиційного розвитку, які стануть основними складовими при формуванні національної промислової політики в контексті інноваційної модернізації економіки країни.

На національному рівні, відповідними інституціями, повинні розроблятися комплексні ринкові стратегії галузевого розвитку, які повинні враховувати необхідність визначення та стимулювання розвитку інновацій у харчовій промисловості. Визначені аспекти підтверджують важливість сучасних методів, які націлені на виявлення потреби галузі в інноваціях і інвестиціях, діагностують і оцінюють важливість або перспективність відповідних зон інноваційно-інвестиційного розвитку суб'єктів харчової промисловості та їх інституційної підтримки.

Забезпечення та реалізація ринкових стратегій у харчовій промисловості в умовах реформування національної економіки є створення і застосування новаторських ринково-спрямованих методів стратегічного прогнозування та планування майбутньої динаміці результатів діяльності суб'єктів харчової галузі.

У багатьох країнах глобального простору, найбільш ефективним інструментом визначення стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку у харчовій промисловості, які здатні забезпечити значний динамічний вплив на її сегментні складові у майбутніх періодах є концептуально-методологічна платформа форсайту, яка забезпечить передбачення основних галузевих результатів при реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості.

Формулювання цілей дослідження. Метою даної роботи є обґрунтування доцільності впровадження платформи форсайт при забезпеченні та реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (UNIDO – United Nations Industrial Development Organization) визначає, що форсайт – це сценарне прогнозування соціально-економічного розвитку, у якому можливі варіанти розвитку економіки, суспільства та промисловості у десяти-двадцятирічній перспективі [1].

Концептуально-методологічна платформа форсайту є провідним інструментом у дослідженнях закордонних дослідників, який забезпечує виявлення перспективних напрямків розвитку відповідних об'єктів, а також починає застосовуватися, перш за все на національному рівні, у нашій країні.

Основний публічний репозиторій і портал Європейської комісії, який забезпечує поширення інформації про всі дослідницькі проекти, які фінансуються ЄС (CORDIS – Community Research & Development Information Service) визначає, що форсайт – це дії, що орієнтовані на мислення, обговорення й окреслення майбутнього.

На рис. 1 представлено концептуальне бачення форсайту CORDIS [2].

Платформа форсайту відносно нова методологія, тому для багатьох інших модних концептів, залишається для багатьох дослідників не зовсім зрозумілим в контексті відмінності від прогнозування, моделювання, сценарного підходу та майбутнього проектування.

У наукових дослідження відсутнє єдине визначення платформи форсайта. Будь-який суб'єкт (підприємство, галузь, установа, організація, країна, група експертів), який застосовує платформу форсайта, надає власне трактування, де підкреслює або виокремлює відповідний аспект форсайту.

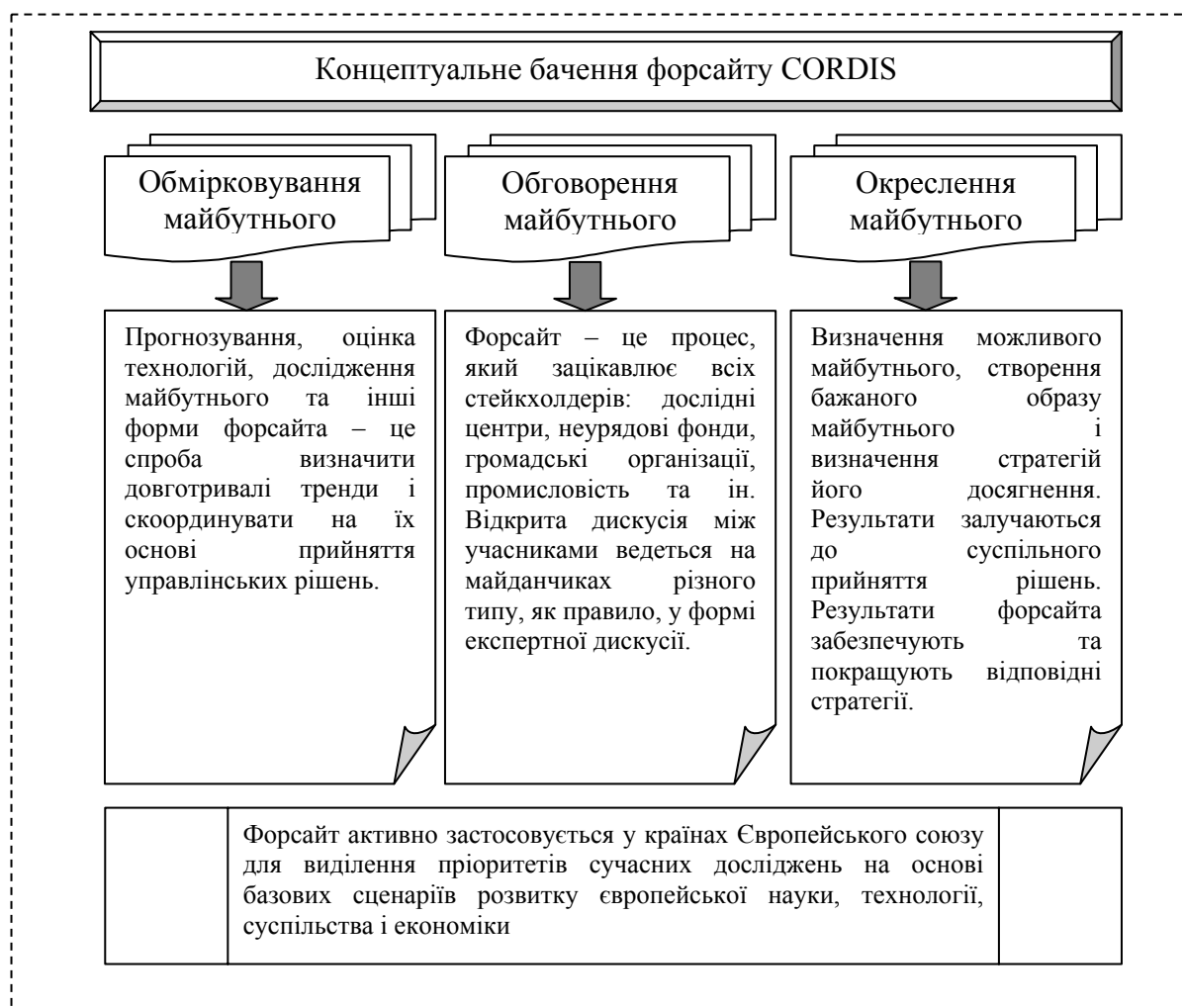

Рис. 1. Концептуальне бачення форсайту CORDIS

Л. Георгіо визначає форсайт, як засіб систематичної оцінки тих напрямків розвитку науки і технології, які можуть мати сильний вплив на конкурентоспроможність суб'єкта господарювання, створення багатства й якості життя у суспільстві [3].

П. Беккер розглядав форсайт з позиції процесу активного пізнання майбутнього і створення бачення середньострокової і довгострокової перспективи; систематичного дослідження майбутнього науки, економіки та суспільства для підтримки прийняття обґрунтованих рішень і мобілізації спільних зусиль для їх виконання [3].

На думку Бена Мартіна технологія форсайт – це процес, який пов'язаний із постійною спробою заглянути у віддалене майбутнє науки, техніки, технології, економіки та суспільства з метою визначення сфер стратегічних досліджень і технологій, що ймовірно можуть дати найбільші економічні та соціальні вигоди для суспільства [4].

Виклад основного матеріалу дослідження. Система форсайт має систематичний, цілеспрямований процес побудови ієрархічного бачення майбутнього об'єкта та передусім націлена на підвищення якості прийнятих рішень.

Ідеологія форсайту походить від конвергенції тенденцій сучасних розробок у галузі політичного, стратегічного аналізу й прогнозування [5].

Значний внесок у розвиток дослідження платформи форсайт внесли науковці країн Європейського союзу (Нідерландів, Німеччини, Франції та ін.), США та Японії. Результати застосування форсайту достатньо часто застосовуються при розробці стратегічних програм розвитку відповідних територій та галузей.

Основними напрямками сучасної платформи форсайт є:

- глобальні форсайти;
- регіональні форсайти;
- міжрегіональні форсайти;
- галузеві форсайти;
- міжгалузеві форсайти;
- корпоративні форсайти;
- форсайти суб'єктів господарювання;
- експрес-форсайти;
- стратегічні форсайти.

Платформа форсайт зарекомендувала себе як найефективніший інструмент вибору пріоритетів у інноваційній сфері та забезпечує у майбутньому вирішення широкого кола питань, які пов'язані з соціально-економічним розвитком суб'єктів національної економіки. Як правило, за результатами форсайт-дослідження створюються масштабні національні, регіональні, міжрегіональні та міжнародні програми розвитку.

Однією з суттєвих складових прогностичного форсайту є стратегічне моделювання, яке забезпечує виявлення умов підвищення ефективності результатів форсайту у стратегічній перспективі. Стратегічне моделювання дозволяє досліджувати умови і зміст майбутнього, бачення середньострокової і довгострокової перспективи; майбутньої поведінки науки, економіки та суспільства, що забезпечить прийняття цілеспрямованих обґрунтованих управлінських рішень. Застосування стратегічного моделювання у платформі форсайт виправдане складністю об'єктів дослідження та їх різноманітністю, без формалізації та узагальнення яких досить важко виявляти та здійснювати найбільш раціональні напрями розвитку.

Поєднання стратегічного моделювання з платформою форсайта дозволяє удосконалити механізми реалізації стратегічного управління відповідними об'єктом з урахуванням того, що стратегія реалізується через відповідні плани, програми, проекти, тобто у тактичній траєкторії.

На думку Л. Гохберга, форсайт – це комбінація «продукту» (прогнози, сценарії, пріоритети) і «процесу» (встановлення зв'язків між усіма стейкхолдерами), що сприяє навіть не стільки передбаченню майбутнього, скільки досягненню консенсусу в суспільстві на базі планомирного діалогу між політиками, експертами, бізнесменами [6].

Способи мислення про майбутнє, які забезпечать виявлення потенційних можливостей і загроз є основним орієнтиром платформи форсайт. Форсайт, як технологія визначення пріоритетів розвитку суб'єкта національної економіки, перешкоджає розпорошенню ресурсів і дозволяє зосередити зусилля на системній організації науково-технологічного прориву у більшості його сегментів.

Значна кількість науковців виокремлює форсаж як один із сучасних напрямків стратегічного планування, інші вважають, що він має значні спільні риси з прогнозуванням, деякі висловлюють думку, що він прийшов на зміну технології традиційного прогнозування. Також вважається, що форсайт – це синтез планування, прогнозування, проектування та інших методів системи менеджменту [7, 8].

Платформа форсайт забезпечує систематичний цілеспрямований погляд у майбутнє, який спрямований на ідентифікацію стратегічно значимих секторів та їх сегментів у науці, техніці, економіці, психології та ін. Форсайт забезпечує процес отримання та акумулювання аналітичної інформації, знань і вмій на систематичній основі з залученням в цей процес провідних науковців, підприємців, політиків та інших представників суспільства, з метою виокремлення та прийняття стратегічних рішень. Платформа форсайт орієнтується на стратегічне мислення, визначену ідеологією та колективного компетентнісного пізнання, навчання та інтерпретації. Форсайт в аспектах інноваційно-орієнтовної економіки є ланкою між різними стейкхолдерами та забезпечує інформаційно-аналітичну підтримку для розробки та реалізації адаптивної стратегії розвитку національної економіки та її сегментних складових або трансформації національного суспільства.

Таки чином, платформа форсайту – це управлінський інструмент, який моделює стратегічні пріоритети розвитку визначеної соціально-економічної системи у внутрішньому та зовнішньому макросередовищі.

Форсайт прогнозує майбутнє визначеної соціально-економічної системи та включає аспекти взаємодії і врахування різних думок експертів-дослідників окремих ключових груп стейкхолдерів з врахуванням їх стратегічних пріоритетів.

Сучасні реалії функціонування та розвитку суб'єктів харчової промисловості виявили певну невизначеність у їх стратегічному майбутньому, внутрішні та зовнішні негативні виклики й загрози, вплив інтеграційних аспектів, що у свою чергу продукує застосування платформи форсайту у забезпеченні та реалізації ринкових стратегій у галузі.

Таким чином, платформа форсайт – це концептуальна філософія, яка фокусується на системній модульованій розробці та запровадженні стратегічної структурованої модернізації процесів господарської та управлінської спрямованості через транспарентний діалог між стейкхолдерами.

Платформа форсайт є стратегічним інструментом для активізації комунікаційного діалогу у харчовій галузі між окремими стейкхолдерами (суб'єктами господарювання, інноваторами, інвесторами, контрагентами, контролюючими інституціями та ін.). В умовах сьогодення платформа форсайт відповідає за організаційно-функціональне забезпечення демократизації процесу соціального, економічного та екологічного галузевого регулювання й управління.

Концептуально-методологічний інструментарій платформи форсайта забезпечується як класичними методами планування, прогнозування, аналізу та моделювання ідей, так і створені в процесі форсайту оновлених та адаптованих креативних методів.

Основні інструменти платформи форсайта, які застосовуються при забезпеченні та реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості

- аналіз перехресних взаємодій;
- багатокритеріальна оцінка,
- бенчмаркінг (Benchmarking);
- бібліометрична оцінка;
- бюджетування;
- визначення критичних технологій;
- виробнича (операційна) візуалізація;
- галузеві та міжгалузеві панелі;
- громадські панелі;
- дерево релевантності;
- діагностування;
- дорожнє картування;
- економіко-математичні методи;
- експертні панелі;
- екстраполяція тренда;
- еталонна оцінка;
- ігрова симуляція;
- картування стейкхолдерів;
- майстерні;
- метод Дельфі;
- Метод джокера;
- Метод слабких сигналів;
- моделювання;
- мозковий штурм;
- морфологічний аналіз;
- мультикритеріальна оцінка;
- обґрунтування майбутнього;
- огляд джерел;
- опитування;
- оцінка часових рядів;
- патентний аналіз;
- планування;
- прогнозування;
- рольові ігри;
- сканування;
- скринінг робастних портфельних моделей (Robust Portfolio Models);
- феноменальне прогнозування;
- SWOT-аналіз;
- PEST-аналіз або STEP-аналіз;
- та ін.

Платформа форсайт, яка застосовується у харчовій промисловості, формує та візуалізує можливі напрями та тенденції розвитку суб'єктів галузі та її сегментних складових через призму соціально-економічних і технологічних аспектів, з орієнтацією на забезпечення та реалізацію ринкових стратегій у харчовій промисловості, що надає можливість отримання збалансованих взаємовідносин між окремими інституціями, суспільством, бізнес-середовищем та іншими суб'єктами макроекономіки з метою

цілеспрямованого ефективного зростання конкурентоспроможності суб'єктів харчової промисловості та розв'язання стратегічних соціальних, економічних та екологічних питань.

Зазначимо, що платформа форсайт спрямована на визначення найбільш пріоритетних альтернативних напрямів реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості

Міжнародний досвід показує, що форсайт застосовують при прийнятті соціально-політичних або політико-економічних рішень, пов'язаних з визначенням стратегічних альтернатив розвитку у національній економіці з урахуванням наявних можливостей, обмежень та загроз. В умовах сьогодення, застаріла технологія прогнозування соціально-економічного розвитку промисловості та її сегментних складових повинна бути раціонально й обґрунтовано переглянута. Екстраполяція минулих тенденцій у будь-якій галузі національної економіки не повинна домінувати в системі стратегічного планування майбутнього її функціонування. Стратегічне завдання форсайту переломити сформовані тенденції у функціонування сегментної складової національної економіки, подолати рецесію та ініціювати динамічне якісне економічне зростання [7, 8].

Застосування платформи форсайт у харчовій промисловості демонструє моделювання варіативного розвитку подій у суб'єктів галузі в межах визначених періодів, з виокремленням пріоритетного варіанту, який вірогідно відповідатиме існуючим вимогам, факторам, цілям та залежить передусім від дій, які вживаються в сучасних умовах.

При застосуванні платформи форсайт, у харчовій промисловості, дослідження повинно бути спрямовано на досягнення консенсусу в системі управління та регулювання стратегічним розвитком суб'єктів галузі та їх стейкхолдерів, шляхом цілеспрямованого систематичного транспарентного діалогу між ними.

Економічна ефективність забезпечення та реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості безпосередньо залежить від належного виокремлення стратегічних пріоритетів суб'єктів галузі, підтримки їх інноваційної діяльності та інструментальної підтримки, яка забезпечить досягнення запланованих результатів у майбутніх періодах функціонування та розвитку суб'єктів харчової промисловості. Платформа форсайт універсально та параметрично інтегрує інструменти теоретично-фундаментальної та практичної спрямованості, що дозволяє виокремити стратегічні пріоритети модернізації у харчовій промисловості за видами економічної діяльності, які забезпечують зростання результатів операційної діяльності й досягнення максимального синергетичного ефекту від використання сформованого потенціалу в межах сучасних тенденцій.

Застосування платформи форсайт у процесі забезпеченні та реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості повинно бути функціонально організовано як систематичні цілеспрямовані дії, які націлені на виявлення, вимірювання, реєстрацію, накопичення та інтеграцію результатів компетентного підходів стейкхолдерів, взаємоузгодженого формування їх уявлення про майбутні ринкові стратегії суб'єктів галузі, впливу на вектори пріоритетного розвитку науки, техніки та технології, що у свою чергу впливають на стійкі інноваційні ознаки національної економіки.

Застосування платформи форсайт суб'єктами харчової промисловості впливає на формування сучасної системи інноваційних досліджень, внутрішньогалузевих науково-технічних, науково-виробничих, дослідно-технологічних та інших стратегічних пріоритетів з урахуванням потреб реального сектора економіки країни та суспільства. Платформа форсайт забезпечить реалізацію ринкових стратегій у харчовій промисловості з орієнтацією на інноваційно-інвестиційний розвиток, який характеризується результативними, конкурентоспроможними та ефективними властивостями.

Оптимальне використання платформи форсайт в процесі реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості забезпечить:

- удосконалення компетентісного підходу щодо дослідження функціонування та розвитку суб'єктів харчової промисловості;
- стратегічний розвиток фундаментальних і прикладних векторів науки, яка спрямована на галузь;
- концептуальну цілеспрямовану підтримку інноваційних проектів або стартапів суб'єктів харчової промисловості;
- поліваріативність стратегічних напрямів інноваційної діяльності у харчовій галузі;
- інформаційно-комунікаційну підтримку створення галузевої інноваційної інфраструктури будь-якої організаційно-правової форми;
- параметричні орієнтири у створенні та функціонуванні галузевих інноваційно-інвестиційних структур, внутрішньогалузевих виробничих бізнес-інкубаторів, спільних технопарків, технополісів тощо в межах національного та міжнародного рівнів;
- розвиток людського капіталу з урахуванням майбутніх потреб суб'єктів харчової промисловості.

Методологічний базис форсайту достатньо широко використовується у міжнародному середовищі з дев'яностих років двадцятого століття. Він демонструє процес цілеспрямованого систематичного виокремлення сучасних стратегічних наукових напрямів і технологічних досягнень, які у майбутніх періодах зможуть здійснювати відповідний вплив на соціально-економічний та екологічний розвиток макроекономічного середовища країни [8].

Основні функціонально-економічні аспекти платформи форсайт:

- перманентна взаємодія науки, технології та потреб і вимог суспільства з метою обговорення та розмірковування про можливість реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості;
- значний комплекс інструментального забезпечення, який характеризується цілеспрямованістю та композиційністю;
- результативне виокремлення варіантів за умови детальної оцінки факторного середовища;
- транспарентна конфронтація результатів платформи форсайт щодо реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості з урахуванням інноваційної складової та гармонічного вирішення суспільних потреб.

Основною метою платформи форсайт є цілеспрямована адаптивна підтримка системи забезпечення та реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості з урахуванням пріоритетних стратегічних рішень за допомогою розробки альтернативних сценаріїв галузевого розвитку, у яких будь-який варіант майбутнього залежить від рішень, які приймаються в сучасних умовах.

Інституційна підтримка суб'єктів харчової промисловості визначає наступну збалансованість взаємовідносин в межах:

- розвитку інноваційної економіки у національному макросередовищі;
- перспективних харчових технологій та ринків збуту продукції суб'єктів харчової промисловості на найближчі 5-20 років;
- резервів потенційних можливостей суб'єктів харчової промисловості;
- процесів, заходів та дій, що забезпечить інтегрування результатів діяльності суб'єктів харчової промисловості у глобальний простір з метою прискорення динамічного соціально-економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності галузі країни;
- пріоритетних напрямів співпраці суб'єктів харчової промисловості та окремих державних та регіональних інституцій у створенні сприятливого інноваційно-інвестиційного середовища в країні.

Застосування платформи форсайт у харчовій промисловості дозволяє:

- обґрунтовано виокремити необхідну для прийняття стратегічних рішень щодо реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості інформацію про стан та напрями інвестування фундаментальної та прикладної науки, яка забезпечує розвиток галузі;
- запропонувати адекватну філософію та модель взаємодії між відповідними стейкхолдерами;
- сформувати баланс потреб матеріального та нематеріального спрямування у відповідності до наявних ресурсів та потенційних можливостей;
- оновити методологічне забезпечення процесів стратегічного управління в межах планування та прогнозування індикаторів розвитку суб'єктів харчової промисловості.

Пріоритетною умовою ефективного застосування платформи форсайт є здатність суб'єктів харчової промисловості оцінити майбутні перспективи розвитку галузі під впливом відповідних факторів, при цьому, не звертаючи увагу на поточні або короткострокові кон'юнктурні аспекти.

Причинами застосування платформи форсайту у харчовій промисловості:

- інноваційна векторіальна спрямованість, як національної економіки так й окремих галузей;
- сучасні динамічні умови розвитку соціальних, економічних, фінансових та екологічних процесів;
- глобалізаційні процеси, які впливають на розвиток національної економіки, її секторів та суспільства;
- формування трансформаційної моделі ефективного зростання сегментів макросистеми країни;
- розвиток людського капіталу у національному макроекономічному середовищі.

Основні риси платформи форсайт у забезпеченні та реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості:

- пріоритетне інноваційне спрямування щодо стратегій розвитку харчової промисловості;
- значний діапазон методологічного інструментарію;
- значна кількість стейкхолдерів, яка приймає участь у дослідженні та формуванні його результатів;
- застосування коопераційних зв'язків з регіональними, національними та міжнародними структурами;
- характеризується інтеграцією технічних, технологічних, виробничих, ринкових, комунікаційних, соціальних, фінансових, економічних та екологічних питань;
- системно-функціональна організація процесу форсайту;
- транспарентна дискусія у забезпеченні та реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості між стейкхолдерами з метою виокремлення майбутнього стану та розвитку галузі;
- виокремлення ефективних варіантів розвитку суб'єктів харчової промисловості;
- удосконалення інформаційно-аналітичної комунікації між стейкхолдерами;
- моделюються альтернативні варіанти реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості;
- структуруються мультиплікаційні ефекти внутрішнього та зовнішнього спрямування;
- запобіжні заходи оперативного попередження деструктивного впливу на процеси реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості;
- виокремлюються конструктивні фактори, події та дії суб'єктів галузі щодо досягнення ринкових стратегій у харчовій промисловості на принципах взаємно узгодженості дій;
- виявлення та діагностика негативних факторів, подій та дій суб'єктів галузі;

– визначаються ризики, які впливають на процеси реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості.

При формуванні платформи форсайт необхідно враховувати відповідні фактори впливу на механізми реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості (табл. 1).

Цілісність, ефективність та гармонійність платформи форсайт технології при реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості залежить від правильного визначення, виокремлення та діагностики факторів впливу внутрішнього та (або) зовнішнього середовища з урахуванням ступеню зміни базових індикаторів діяльності та результативності суб'єктів харчової промисловості.

Таблиця 1.

Фактори впливу на механізми реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості

№ з/п	Фактор впливу	Ознака фактору впливу
1	2	3
1.	Людський капітал	- компетентностний підхід щодо виконання професійних обов'язків враховуючи освіту, практичний досвід, рівень трудової дисципліни, соціально-психологічний стан, ділова активність, мотивація тощо
2.	Ресурсний капітал	- ефективність використання необоротних та оборотних активів, нормативи забезпеченості, потенційні можливості матеріального та нематеріального характеру
3.	Інформаційно-аналітичні	- система забезпечення аналітичною та синтетичною інформацією, якість та швидкість її передачі, достовірність, доречність, композиційність, персоніфікованість та інші ознаки інформаційно-аналітичного супроводу
4.	Комунікаційні	- цілісність системи взаємовідносин між стейкхолдерами
5.	Організаційні	- організація процесів операційної діяльності, організаційно-виробнича структура, автоматизація, управління, узгодженість керованого та керованою системою, збалансованість галузевої структури та ін.
6.	Функціональні	- розподіл функцій в межах визначених прав та обов'язків
7.	Технологічні	- рівень застосування виробничих технологій та ефективне управління відходами виробництва
8.	Фінансові	- наявність капіталу та його ефективність використання
9.	Економічні	- рівень внутрішньогалузевої конкуренції, можливості запровадження інновацій; ефективність господарських процесів тощо
10.	Соціальні	- винагорода за використану працю, соціальний захист, пільги, матеріальне заохочення тощо
11.	Екологічні	- сучасні заходи щодо природоохоронного характеру

Необхідно відмітити, що кожна група факторів впливу напряду або опосередковано впливає на прийняття стратегічних рішень у платформі форсайт при реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості.

Концептуальна модель застосування платформи форсайт у забезпеченні та реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості сформована на рис. 2.

Таким чином, платформа форсайт у харчовій промисловості забезпечує:

- адаптивне дослідження процесів забезпечення та реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості у майбутніх періодах;
- варіативну оцінку ринкових стратегій у харчовій промисловості та моделює основні слабкі сторони, виклики та загрози;
- дослідження процесу пошуку та активізації потенційних галузевих резервів та їх вплив на розвиток суб'єктів харчової промисловості;
- формує процеси забезпечення та реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості з урахуванням стратегічної ознаки;
- побудова загальної ринкової стратегії харчової галузі та її структурних сегментів.

Міжнародний досвід підтверджує, що кожен господарюючий суб'єкт обов'язково повинен адаптувати платформу форсайта до своїх умов, процесів, факторів та дій з урахуванням галузевих, міжгалузевих та національних інтересів.

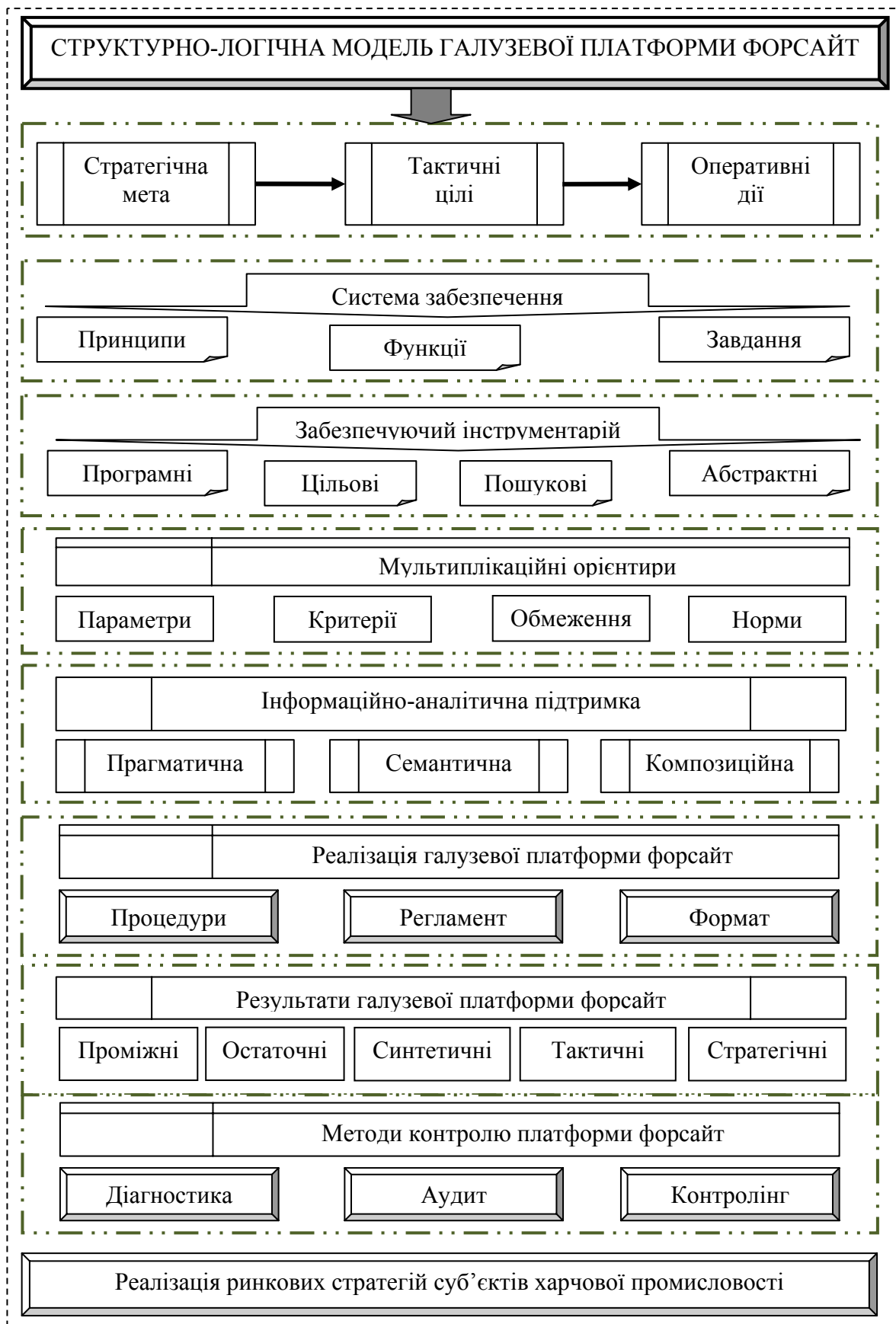

Рис. 2. Концептуальна модель застосування платформи форсайт у забезпеченні та реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості

Сучасні пріоритети форсайта не є жорсткими параметрами та критеріями бюджетного фінансування науково-технологічної та інноваційно-інвестиційної діяльності, проте служать орієнтирами для суспільства,

які показують пріоритетні науково-технологічні та соціально-економічні перспективні проблеми, розв'язання яких необхідно для побудови національного суспільства, заснованих на наукових та практичних компетентностях [8].

Таким чином, суттєвим базисом у забезпеченні та реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості є методологія довгострокового прогнозування, програмно-орієнтовного та цільового планування, що представлено в галузевій платформі форсайт.

У процесі галузевого форсайту моделюються можливі сценарії функціонування та розвитку харчової промисловості, у тому числі її сегментних одиниць, де окреслюються потенційні виробничо-технологічні горизонти, при цьому прогноз має вірогідний характер.

Форсайт фокусується на варіантах можливого майбутнього галузі та її сегментів, реалізація яких наступає за наступних умов:

- оптимального визначення сценаріїв ринкових стратегій;
- отримання балансу між моделлю сценарію та процесам його впровадження з точки зору потенційних можливостей, ресурсного забезпечення та аналізу факторного впливу.

Платформа форсайт у харчовій галузі повинна базуватися на системних принципах з врахуванням методичного та практичного спрямування, яке передбачає узгодження основних мультиплікаційних орієнтирів. Вона створює обґрунтовану, цілеспрямовану і узгоджену картину майбутнього харчової промисловості та її сегментних одиниць й забезпечує створення інформаційно-комунікативного майданчика, де відбуваються дискусії щодо спільних дій, процесів і узгодження інтересів всіх стейкхолдерів харчової промисловості.

Отже, платформа форсайт у харчовій галузі, це не проорокування майбутнього її суб'єктивного стану, а створення його вже цілеспрямованими сьогоднішніми чіткими власними узгодженими діями та управлінськими процесами.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Таким чином, застосування платформи форсайт у процесі забезпечення та реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості дозволить візуалізувати ймовірну тенденцію функціонування та розвитку її сегментних складових. Платформа форсайт універсально, цілеспрямовано та параметрично інтегрує інструменти теоретично-фундаментальної та практичної спрямованості, що дозволяє виокремити стратегічні пріоритети модернізації у харчовій промисловості за видами економічної діяльності, які забезпечують зростання результатів операційної діяльності й досягнення максимального синергетичного ефекту від використання сформованого потенціалу в межах сучасних тенденцій. Цілісність, ефективність та гармонійність платформи форсайт технології при реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості залежить від правильного визначення, виокремлення та діагностики факторів впливу внутрішнього та (або) зовнішнього середовища з урахуванням ступеню зміни базових індикаторів діяльності та результативності суб'єктів харчової промисловості. Застосування галузевої платформи форсайт у процесі забезпечення та реалізації ринкових стратегій повинно бути функціонально організовано як систематичні цілеспрямовані дії, які націлені на виявлення, вимірювання, реєстрацію, накопичення та інтеграцію результатів компетентного підходів стейкхолдерів, взаємоузгодженого формування їх уявлення про майбутні ринкові стратегії суб'єктів галузі, впливу на вектори пріоритетного розвитку науки, техніки та технології, що у свою чергу впливають на стійкі інноваційні ознаки національної економіки. Застосування платформи форсайт суб'єктами харчової промисловості впливає на формування сучасної системи інноваційних досліджень, внутрішньогалузевих науково-технічних, науково-виробничих, дослідно-технологічних та інших стратегічних пріоритетів з урахуванням потреб реального сектора економіки країни та суспільства. Платформа форсайт забезпечить реалізацію ринкових стратегій у харчовій промисловості з орієнтацією на інноваційно-інвестиційний розвиток, який характеризується результативними, конкурентоспроможними та ефективними властивостями.

Література.

1. United Nations Industrial Development Organization. Technology Foresight Initiative. Text book. URL : [https://www.unido.org/foresight/ registration/dokums_raw/volume1_unido_tf_manual.pdf](https://www.unido.org/foresight/registration/dokums_raw/volume1_unido_tf_manual.pdf) (дата звернення 05.05.2019).
2. Форсайт. URL : <http://foresight.sfu-kras.ru/node/47> (дата звернення 05.07.2019).
3. Becker P. Corporate Foresight in Europe: A First Overview. Luxembourg. 2003.
4. Martin B. R. Foresight in Science and Technology, in: Technology Analysis & Strategic Management 7(2). 1995. P. 139-168.
5. European Commission, Unit RTD-K . Thinking, debating and shaping the future: Foresight for Europe: Final report prepared by a High Level Expert Group for the European Commission. European Commission, Bruxelles. 2002.
6. Гохберг Л. Будущее как стратегическая задача. Форсайт. 2016. № 1. С. 14-21.
7. Мельник Ю. М. Теоретико-методологічні засади регулювання розвитку промисловості у національній економіці : монографія. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 365 с.
8. Мельник Ю.М. Застосування форсайт-технології у розвитку промисловості національної економіки. Причорноморські студії випуск 37/1, 2019 рік. С. 71-77.

9. Ben R. Martin Technology Foresight in a Rapidly Globalizing Economy, SPRU. Science and technology Policy research, University of Sussex, 1995.
10. Кизим М. О. Форсайт-прогнозування пріоритетних напрямів розвитку нанотехнологій і наноматеріалів у країнах світу й Україні : монографія. Х. : ВД «ІНЖЕК», 2015. 272 с.
11. Смеляненко Л. М. Форсайт-методологія стратегічного управління інноваційним розвитком суспільства : Вісник Східноукраїнського національного університету імені В. Даля. 2008. № 10 (128). URL :http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VSUNU/2008_10_2/emeljanenko.pdf. (дата звернення 15.05.2019).
12. Habegger, B., 2010. Strategic foresight in public policy: reviewing the experiences of the UK, Singapore and the Netherlands. Futures 42, 49-58.
13. Рибінцев В. О., Клопов І. О. Форсайт як технологія реалізації стратегії розвитку економіки : Бізнес та інтелектуальний капітал. Інтелект XXI, 2017. № 3. С. 87-94.

References.

1. United Nations Industrial Development Organization (2019), "Technology Foresight Initiative. Textbook", available at: https://www.unido.org/foresight/registration/dokums_raw/volume1_unido_tf_manual.pdf (accessed 05 may 2019).
2. Foresight (2019), available at: <http://foresight.sfu-kras.ru/node/47> (accessed 05 may 2019).
3. Becker, P. (2003), Corporate Foresight in Europe: A First Overview, Luxembourg.
4. Martin, B. R. (1995), "Foresight in Science and Technology", Technology Analysis & Strategic Management, vol. 7 (2), pp. 139-168.
5. European Commission (2002), Unit RTD-K. Thinking, debating and shaping the future: Foresight for Europe: Final report prepared by a High Level Expert Group for the European Commission, European Commission, Brussels, Belgium.
6. Gohberg, L. (2016), "The future as a strategic task", Foresight, vol. 1, pp. 14-21.
7. Melnyk, Yu. M. (2019), [Theoretical and methodological principles of regulation of industrial development in the national economy: a monograph], Aldi-Plus, Kherson, Ukraine.
8. Melnik, Yu.M. (2019), "Application of foresight technology in the development of the national economy industry", Black Sea Studios, vol. 37/1, pp. 71-77.
9. Martin, B. R. (1995), Technology Foresight in a Rapidly Globalising Economy, SPRU. Science and technology Police research, University of Sussex, Falmer, England.
10. Kizim, M.O. (2015), [Foresight forecasting of priority directions of development of nanotechnologies and nanomaterials in the countries of the world and Ukraine], VD INZHEK, Kharkiv, Ukraine.
11. Emelianenko, L.M. (2008), "Foresight methodology of strategic management of innovative development of society", Bulletin of V. Dahl East Ukrainian National University, vol. 10 (128), available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VSUNU/2008_10_2/emeljanenko.pdf (accessed 05 may 2019).
12. Habegger, B. (2010), "Strategic foresight in public policy: reviewing the experiences of the UK", Singapore and the Netherlands. Futures, vol. 42, pp.49-58.
13. Rybintsev, V.O. and Klopov, I.O. (2017), "Foresight as a technology for implementing the strategy of economic development", Business and intellectual capital. Intelligence XXI, vol. 3, pp. 87-94.

Стаття надійшла до редакції 20.05.2019 р.